

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“
СТОПАНСКИ ФАКУЛТЕТ

КОНСПЕКТ ЗА ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ
ЗА СПЕЦИАЛНОСТ „ИКОНОМИКА И ФИНАНСИ“

Конспектът за държавен изпит е утвърден с Протокол №2/4.02.2020 г.
на Факултетния съвет на Стопанския факултет

ИКОНОМИКА

I. МИКРОИКОНОМИКА

1. ПАЗАРЕН МЕХАНИЗЪМ

- 1.1.Търсене и предлагане. Функция на търсенето и функция на предлагането (аналитичен и графичен израз).
- 1.2.Еластичност на търсенето и предлагането. Фактори, влияещи върху еластичността.
- 1.3.Пазарно равновесие. Видове пазарно равновесие спрямо времевия план.
- 1.4.Пазарни провали и загуба на благосъстояние.

2. ПОТРЕБИТЕЛСКИ ИЗБОР

- 2.1.Полезност. Видове полезност (графично и аналитично представяне).
- 2.2.Криви на безразличие. Свойства. Пределна норма на заместване.
- 2.3.Линия на бюджетното ограничение. Изместване и завъртане.
- 2.4.Оптимизиране на потребителския избор. Крива „цена-потребление“ и крива „доход-потребление“.

3. ТЕОРИЯ НА ПРОИЗВОДСТВОТО

- 3.1.Производствени фактори, производствена функция и производствена технология. Възвръщаемост от мащаба.
- 3.2.Изокванта. Пределна норма на техническо заместване. Закон за намаляващата пределна производителност.
- 3.3.Фирмени разходи в краткосрочен и дългосрочен план. Изокоста.
- 3.4.Оптимизиране на фирмените решения в краткосрочен и дългосрочен план. Максимизиране на фирмената печалба.

4. СЪВЪРШЕНА КОНКУРЕНЦИЯ

- 4.1.Пазарни структури. Сравнителна характеристика.
- 4.2.Фирмени и пазарни криви на търсенето и предлагането при съвършена конкуренция.
- 4.3.Поведение на фирмата при съвършена конкуренция в краткосрочен и дългосрочен план.
- 4.4.Конкуренция и икономическа ефективност. Ефективност по Парето.

5. НЕСЪВЪРШЕНА КОНКУРЕНЦИЯ

- 5.1. Поведение на фирмата монополист в краткосрочен и дългосрочен план. Икономическа и социална цена на монопола.
- 5.2. Ценова дискриминация. Видове.
- 5.3. Монополистична конкуренция. Продуктова диференциация.
- 5.4. Модели на олигополно поведение. Модели на Курно, Бертран и Щакелберг. Картели.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Parkin, M. (2011), Microeconomics, 10th Edition, Prentice Hall
2. Varian, H. (2014), Intermediate Microeconomics, 9th Edition, W.W. Norton&Company, New York
3. Varian, H. (1992), Microeconomic Analysis, New York: W. W. Norton&Company, New York

ДОПЪЛНИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА:

1. Ракарова, С. (1999), Микроикономикс /първа част/, Изд. „Тракия-М”, С.

II. МАКРОИКОНОМИКА

1. НАЦИОНАЛНИ СМЕТКИ

- 1.1. Брутен вътрешен продукт (БВП) – същност и методи за изчисляване. Номинален и реален БВП. Дефлатор на БВП. Обхват и тълкуване на значението на БВП като измерител на икономическата активност.
- 1.2. Индекси на цени. Инфлация. Видове инфлация. Оценка на инфлацията.
- 1.3. Безработица – същност и видове. Статична и динамична интерпретация на безработицата. Равновесна заетост.
- 1.4. Кръгова диаграма на макроикономическите потоци от доходи и разходи. Основни макроикономически тъждества.

2. ИКОНОМИЧЕСКИ РАСТЕЖ

- 2.1. Производствена функция. Свойства. Аналитично и графично представяне. Стационарно състояние на икономиката.
- 2.2. Модел на Солоу за икономическия растеж в условията на постоянно население и липса на технологичен прогрес. Аналитична и графична форма на модела. Основни изводи.
- 2.3. Модел на Солоу за икономически растеж в условията на растящо население и технологичен прогрес. Аналитична и графична форма на модела и основни изводи.
- 2.4. Счетоводство на растежа – декомпозиция на темповете на растеж по Солоу.

3. МАКРОИКОНОМИЧЕСКО РАВНОВЕСИЕ В КРАТКОСРОЧЕН ПЛАН

- 3.1. Равновесие между доходи и разходи. Модел на Кейнс. Кейнсиански мултипликатор.
- 3.2. Равновесие на реалния сектор – кривата IS. Влияние на фискалната политика върху кривата IS.
- 3.3. Равновесие на финансовия сектор – кривата TR. Влияние на паричната политика върху кривата TR.
- 3.4. Модел на общо равновесие – моделът IS-TR. Анализ на ефекта от реални и монетарни шокове чрез модела IS-TR.

4. ЗАЕТОСТ И ИНФЛАЦИЯ

- 4.1. Зависимост между инфлацията и безработицата в краткосрочен план – краткосрочна крива на Филипс. Количествена теория на парите.
- 4.2. Закон на Оукън. Връзка между закона на Оукън и кривата на Филипс.
- 4.3. Производствени разходи и цени на продукцията. Инерционна инфлация.
- 4.4. Зависимост между инфлацията и безработицата в дългосрочен план – дългосрочна крива на Филипс.

5. СЪВКУПНО ТЪРСЕНЕ И СЪВКУПНО ПРЕДЛАГАНЕ ПРИ ОТВОРЕНА ИКОНОМИКА

- 5.1. Съвкупно търсене и съвкупно предлагане в условията на фиксиран валутен курс в краткосрочен и дългосрочен план.
- 5.2. Ефекти от промените в съвкупното търсене, фискалната и паричната политика и основни изводи за макроикономическото равновесие в условията на фиксиран валутен курс.
- 5.3. Съвкупно търсене и съвкупно предлагане в условията на плаващ валутен курс в краткосрочен и дългосрочен план.
- 5.4. Ефекти от промените в съвкупното търсене, фискалната и паричната политика и основни изводи за макроикономическото равновесие в условията на плаващ валутен курс.

ЛИТЕРАТУРА

1. Burda, M., C. Wiplosz (2013), Macroeconomics. A European Text, 6th Edition, Oxford University Press

ДОПЪЛНИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА:

1. Ненова, М. (2006), Макроикономически анализ на финансовите потоци, Изд. „Амброзия НТ”, С.

III. МЕЖДУНАРОДНА ИКОНОМИКА

1. ТЕОРИЯ НА МЕЖДУНАРОДНАТА ТЪРГОВИЯ

- 1.1. Модели на еднофакторна икономика. Абсолютни и сравнителни предимства в международната търговия.
- 1.2. Модел на двуфакторна икономика. Теорема на Хекшир-Олин и определяне на факторната интензивност.
- 1.3. Теорема за изравняване на факторните цени на Пол Самюелсън. Теорема на Столпер-Самюелсън и теорема на Рибзински.
- 1.4. Парадокс на Леонтиев. Ограничения на класическата и неокласическата теория на международната търговия.

2. ВЪНШНОТЪРГОВСКА ПОЛИТИКА

- 2.1. Тарифни, нетарифни и финансови инструменти на външнотърговската политика.
- 2.2. Статични ефекти от външнотърговската политика върху икономическото благосъстояние. Инструментариум за изследване.
- 2.3. Показатели за оценка на ефективността на външнотърговската политика, свързани с обема и цените на износа и вноса на стоки и услуги.
- 2.4. Аргументи за и против свободната търговия и търговския протекционизъм.

3. ВАЛУТЕН ПАЗАР И ВАЛУТНИ СИСТЕМИ

- 3.1. Модел на валутния пазар. Участници и мотиви за участие на валутния пазар. Спот и форуърд валутен курс.
- 3.2. Условия за покрит и непокрит лихвен паритет. Рискова премия.
- 3.3. Валутните системи в съпоставителен план. Предимства и недостатъци.
- 3.4. Европейски икономически и паричен съюз. Етапи на изграждане. Еврizona.

4. ВАЛУТНИ РЕЖИМИ

- 4.1. Видове валутни режими. Фиксирани и плаващи валутни курсове.
- 4.2. Предимства и недостатъци на фиксираните и плаващите валутни курсове. Избор на валутен режим.
- 4.3. Особенности на макроикономическата политика при фиксиран и плаващ валутен курс. Пренос на инфлация и циклични колебания.
- 4.4. Паричен съвет. Специфики и особености. Опитът на България.

5. ПЛАТЕЖЕН БАЛАНС И ВЪНШЕН ДЪЛГ

- 5.1. Същност и принципи на съставяне на платежния баланс. Двойно счетоводно записване.
- 5.2. Аналитично и стандартно представяне на платежния баланс. Компоненти на платежния баланс при аналитично представяне.
- 5.3. Международна инвестиционна позиция. Статистика на външния сектор.
- 5.4. Външен дълг. Обслужване и реструктуриране на външния дълг. Кредитен рейтинг.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Appleyard, D., A. Field (2016), International Economics, 9th Edition, McGraw-Hill Irwin, New York
2. Krugman, P., M. Obstfeld, M. Melitz (2015), International Economics, 10th Edition, Addison-Wesley, Pearson
3. Mishkin, F. (2013), The Economics of Money, Banking, and Financial Markets, 10th Edition, Pearson Addison Wisley

ДОПЪЛНИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА:

1. Аврамов, Р. (1999), Паричен съвет и финансови кризи – опитът на България, Дискусионни материали на БНБ DP/6/1999
2. Минасян, Г., М. Ненова, В. Йоцов (1998), Паричният съвет в България (началото и по-нататък), Изд. Горекс Прес, С.
3. Nenova, M. et al. (2019), Transmission of ECB's Monetary Policy in Bulgaria: Insights from a Large Macro-econometric Model, Bulgarian National Bank, Discussion Papers, DP/115/2019

ФИНАНСИ И СЧЕТОВОДСТВО

I. КОРПОРАТИВНИ ФИНАНСИ

1. СТОЙНОСТ НА ПАРИТЕ ВЪВ ВРЕМЕТО

- 1.1. Оценяване на еднократни парични потоци – бъдеща стойност (просто и сложно олихвяване) и настояща стойност.
- 1.2. Капитализация на дохода и ефективен годишен лихвен процент.
- 1.3. Оценяване на множествени парични потоци – бъдеща и настояща стойност.

1.4. Аноитети и перпетюитети (обикновени и дължими). Растящ обикновен аноитет и перпетюитет.

2. ДЪЛГОСРОЧНО ФИНАНСИРАНЕ

2.1. Дългови и капиталови финансови инструменти – същност и видове.

2.2. Оценяване на стойността на облигации – изисквана норма на възвращаемост и присъща стойност. Видове доходност. „Чиста“ и „мръсна“ цена. Котировки.

2.3. Оценяване на стойността на акции – модел на дисконтираните дивиденди, модел на пазарните множители, модел на дисконтираните парични потоци, модел на съвкупните изплащания.

2.4. Среднопретеглена цена на капитала и среднопретеглени емисионни разходи.

3. АНАЛИЗ НА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ НА ФИРМАТА

3.1. Финансови отчети и стандартизация (отчет за финансово състояние, отчет за всеобхватния доход, отчет за парични потоци).

3.2. Анализ на свободните парични потоци.

3.3. Финансови съотношения – видове. Анализ на Дюпон.

3.4. Оперативен и паричен цикъл. Краткосрочни заеми. Паричен бюджет. Краткосрочен финансов план.

4. ОТЧИТАНЕ НА РИСКА ПРИ ИНВЕСТИЦИОННИТЕ РЕШЕНИЯ

4.1. Видове показатели за отчитане на риска – стандартно отклонение и дисперсия (исторически и прогнозни данни).

4.2. Очаквана възвращаемост и стандартно отклонение на портфейл.

4.3. Видове риск – специфичен и систематичен. Бета-коэффициент. Диверсификация. Модел за оценка на капиталови активи.

4.4. Методи за капиталово бюджетирание – нетна настояща стойност, вътрешна норма на възвращаемост, срок на откупуване, индекс на рентабилността, средна счетоводна възвращаемост.

5. КАПИТАЛОВА СТРУКТУРА И ДИВИДЕНТНА ПОЛИТИКА

5.1. Теории за капиталовата структура – теория на Милър и Модилияни (стойност на компания с/без дълг и цена на капитала).

5.2. Теории за капиталовата структура – статична теория и йерархична теория за източниците на финансиране (pecking order theory).

5.3. Видове дивидентна политика. Изплащане на парични дивиденди. Непарични дивиденди.

5.4. Сток-сплитове и обратни сток-сплитове.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Brealey, R., S. Myers (2019), Principles of Corporate Finance, 13th Edition, McGraw-Hill Irwin

ДОПЪЛНИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА:

1. Видолова, М., Цв. Игнатов (2012), Корпоративни финанси (адаптиран превод на Fundamentals of Corporate Finance (2002) с автори Stephen Ross, Randolph Westerfield, Bradford Jordan, McGraw-Hill Irwin), Изд. Infinity creative, С.

II. ПАРИ И ПУБЛИЧНИ ФИНАНСИ

1. ПАРИ И ПАРИЧНА ПОЛИТИКА

- 1.1. Същност, функции и видове пари. Търсене и предлагане на пари в икономиката.
- 1.2. Пари и икономическа активност. Процесът на създаване на пари. Парична мултипликация.
- 1.3. Парична политика на централната банка. Инструменти за провеждане на паричната политика. Баланс на централната банка.
- 1.4. Търговски банки – видове, структура и функции. Кредит. Лихва и лихвен процент. Лихвена политика.

2. ПУБЛИЧНИ БЛАГА И ВЪНШНИ ЕФЕКТИ

- 2.1. Публични блага. Конкурентност на потреблението и възможност за изключване.
- 2.2. Съпоставка между публичните блага и частните, общностните и клубните блага. Механизъм на предлагане на публичните блага.
- 2.3. Външни ефекти. Видове. Подходи за решаването на проблема с външните ефекти.
- 2.4. Първа и втора теорема на благосъстоянието. Изводи.

3. ДАНЪЦИ И ДАНЪЧНО ОБЛАГАНЕ

- 3.1. Данъчно облагане и разпределение на доходите.
- 3.2. Модели на частично равновесие с единичен и адвалорен данък в условията на съвършена конкуренция и на монопол.
- 3.3. Видове, функции и принципи на данъчното облагане.
- 3.4. Икономически анализ на данъчната система: ефективна и справедлива данъчна система.

4. ПУБЛИЧЕН ДЪЛГ И ДЪРЖАВНИ РАЗХОДИ

- 4.1. Подходи за измерване на държавните разходи.
- 4.2. Макроикономически модели на растежа на държавните разходи (модел на Мъсгрейв и Ростоу, Закон на Вагнер, Хипотеза на Пийкок и Уайзмън).
- 4.3. Държавен дълг. Модели на дълговото бреме (хипотеза на Лърнър, поколенческо счетоводство, неокласически модел и рикардианска еквивалентност).
- 4.4. Дилемата „данъци или държавен дълг“.

5. ПОДХОДИ ЗА АНАЛИЗ НА РАЗХОДИТЕ В ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР

- 5.1. Анализ на разходите и ползите в публичния сектор.
- 5.2. Анализ на външните ефекти от публичния сектор.
- 5.3. Метод на настоящата стойност. Метод на вътрешната норма възвращаемост.
- 5.4. Метод на съотношението на ползите и разходите.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Hyman, D. (2011), Public Finance: A Contemporary Application of Theory and Policy, 10th Edition, South-Western Cengage Learning
2. Mishkin, F. (2018), The Economics of Money, Banking, and Financial Markets, 12th Edition, Pearson Addison Wisley
3. Rosen, H. S., T. Gayer (2010), Public Finance, 9th Edition, McGraw-Hill

ДОПЪЛНИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА:

1. Burda, M., C. Wiplosz (2013), Macroeconomics. A European Text, 6th Edition, Oxford University Press

III. СЧЕТОВОДСТВО

1. Капиталът и капиталовият оборот като предмет на счетоводството. Елементи на счетоводния метод – обща характеристика.
2. Компоненти на финансовите отчети. Структура и информационно съдържание на всеки компонент. Връзка между отделните компоненти.
3. Елементи на финансовите отчети. Концепции за актив, пасив, собствен капитал, доход и разход. Критерии за признаване.
4. Класификации на разходите: според връзката на разхода с обекта на калкулиране, според промените в обема на дейността и според връзката на разходите при вземането на решения.
5. Взаимовръзка „разходи-обем-печалба“. Марж на приноса. Критичен обем на продажбите.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Дочев, М., А. Атанасов (2015), Основи на счетоводството, Свищов, АИ „Ценов“
2. Musov, M. (2018), Management Accounting: Integrating Basic Concepts and Meaning, Sofia, Publishing Complex – UNWE
3. Weygandt, J. J., P. D. Kimmel et al. (2018), Financial Accounting with International Financial Reporting Standards, 4th Edition, Wiley

ИНСТРУКЦИИ ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ИЗПИТА:

- До държавен изпит се допускат студентите, които успешно са положили всички изпити от следването си. В студентската книжка следва да бъдат отбелязани данните за проведения практически стаж.
- Сесиите за държавен изпит са две: юлска и септемврийска. Студентът, който желае да се яви на съответната сесия подава писмена молба до Учебния отдел на Стопанския факултет.
- Всеки студент следва да носи на изпита студентската си книжка.
- Студентите са длъжни да се явят пред определената зала за провеждане на държавния изпит не по-късно от 15 минути преди началото на изпита. Самоличността и правото за явяване на държавен изпит на всеки студент се установява със студентска книжка, лична карта и изпитен протокол.
- Личните вещи, които не са необходими за провеждане на изпита, се оставят на място в залата, определено от квесторите. Мобилните телефони и всички други електронни устройства се изключват и се предават на квесторите. За писане е разрешено използването единствено на син химикал.
- В началото на изпита представител на студентите изтегля един от няколко варианта, който съдържа комбинация от по един въпрос с двуцифрен код от всички дялове на част „Икономика“ от конспекта. Времето за работа е 90 минути. След 15 минути почивка се тегли вариант, включващ по един въпрос с двуцифрен код от всички дялове на част „Финанси и счетоводство“ на конспекта отново с време за работа 90 минути.

- Изпитът се анулира и студентът получава съответната санкция при: установено преписване или опит за преписване; установено използване на нерегламентирани помощни средства и материали; установена измама или опит за измама; явяване на друго лице на мястото на студента.
- Изпитът е анонимен и се провежда в съответствие с правилата за анонимност.
- Оценките от държавните изпити са окончателни и не подлежат на обжалване и преразглеждане. Студентите имат право да се запознаят с мотивите за получената оценка.
- Конспектът за държавен изпит влиза в сила за випуска, завършващ през учебната 2019/2020 година.

2020 г.

Катедра „Икономика“
Катедра „Финанси и счетоводство“